Vytautas Kazakevičius

PLINKAIGALIO PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Tęsdamas 1977 m. pradėtus paminklo tyrinėjimus (žr.: ATL 1976 ir 1977 metais. V., 1978, p. 167-174; ATL 1978 ir 1979 metais. V., 1980, p. 80-81; ATL 1980 ir 1981 metais. V., 1982, p. 52-55), 1982 ir 1983 metais MAII ištyrė 1604 m^2 plotą, atidengė 77 nedegintų žmonių IV-VI a. kapus ir vieną vėlyvojo neolito (Nr. 317) kapą.

Mirusieji laidoti įvairaus ilgio ir pločio, iki 120 cm gylio duobėse. Laidojimo kryptis įvairi. Vyrauja paprotys laidoti galva į R, ŠR ar ŠV. Rečiau laidota galva į PR, V ir labai retai galva į Š. Daugelio kapų duobių dugne padėti akmenys. 28 kapuose pastebėti stačiakampių lentinių karstų pėdsakai. Mirusieji guldyti aukštielninki, sudėtomis ant krūtinės ir dubens rankomis, ištiestomis kojomis. Aptikti dvigubas (Nr. 316) ir trigubas (Nr. 322) kapai.

Kapas Nr. 317 skirtinas vėlyvajam neolitui. 30 cm gylyje išryškėjo 150x75 cm dydžio kapo duobės dėmė, orientuota R-V kryptimi. 40 cm gylyje atsidengė suriesti mirusiojo griaučiai. Mirusysis palaidotas galva į ŠV-280° kryptimi ant kairiojo šono. Abi rankos sulenktos smailiu kampu ir plaštakos pakištos po smakru. Kojos per kelius sulenktos ir pritrauktos prie krūtinės. Įkapių prie griaučių nebuvo, išskyrus mažą gabaliuką ochros, aptiktą prie veido kaulų.

Kape Nr. 316 60 cm gylio duobėje aptikti vyro ir moters griaučiai. Mirusieji laidoti galvomis į ŠR. Vyro įkapes sudarė pjautuvėlis ir įmovinis kirvis, moters - žalvarinė antkaklė su kilpele ir kabliuku galuose, pjautuvas ir yla. Kape Nr. 322 40 cm gylyje rasti moters ir dviejų vaikų griaučiai, gulintys galvomis į V.

Prie moters griaučių įkapių nebuvo, vienam vaikui ant kaklo buvo užverta 12 gintarinių karolių ir 4 žalvarinių įvijų apvara, o ant krūtinės padėtas žalvarinis juostinis žiedas. Antrojo vaiko įkapes sudarė ant rankų užmautos apyrankės, pagamintos iš perlauztos antkaklės su skylute plokštelėje viename gale ir kabliuku kitame gale.

Kitų kapų įkapės negausios. Moterų kapuose reti iš žalvarinių įvijų pagaminti apgalviai (k. 311, 315), žalvarinės antkaklės: kūginiais galais (k. 260, 266), šaukštinės (k. 256, 263, 274, 311), su rakto formos skylute plokštelėje (k. 307), viela apvyniotais galais su kilpele ir kabliuku (k. 316, 327), sidabrinė antkaklė ruplėtais galais (k. 329). Dažnos apvaros iš stiklo karolių (iki 158 karolių vienoje apvaroje, k. 311) arba iš mišrių - stiklo, gintaro, alavo, emalio - karolių. Kape Nr. 311, be karolių, buvo apvara, sudaryta iš keliolikos balto metalo(alavo?) kabučių. Tiek vyrų, tiek ir moterų kapuose randamos žalvarinės segės ilga kojele (k. 256, 258, 303, 311, 324, 325), trikampe kojele (k. 279, 329), žieduotoji (k. 327), laiptelinė (k. 326). Abiejų lyčių kapuose dažnai randami geležiniai lazdeliniai smeigtukai, o rankos puoštos žalvarinėmis juostinėmis apyrankėmis (k. 256, 261, 263, 268, 278, 311, 322, 323), sidabrine storagale apyranke (k. 279). Žiedų aptikta dviejų rūšių - juostinių ir įvijinių. Iš darbo įrankių vyrų kapuose vyrauja įmoviniai kirviai (16 kapų), rečiau - siauraašmeniai pentiniai kirviai (k. 324, 329). Kape Nr. 310 aptiktas įmovinis miniatiūrinis kirvelis, turįs analogijų Jauneikių kapinyne. Kape Nr. 280 rastas skobtas, o kape Nr. 327 akmeninis galąstuvas. Vyrų ir moterų kapams būdingi įvairaus ilgumo peiliai. Kai kurie iš jų gana ilgi ir skirti kovai (k. 253, 259, 289, 327, 329). Retos diržų sagtys. Jos geležinės, ova-

lo formos. Moterų kapuose iš darbo įrankių aptinkami pjautuvai (k. 253, 259, 289, 327, 329), ylos. Kape Nr. 251 aptiktas smiltainio akmens verpstukas.

Perkasoje Nr. XXXVI rasta X-XIV a. žiestos keramikos. Surinkta apie 450 puodų šukių. Iš jų - apie 50 puodų angų pakraštėlių. Keramika ornamentuota banguotiniu ornamentu, lygiagrečių horizontalių brūkšnelių tankesnėmis ar retesnėmis grupėmis, dvigubų kvadratinių įspaudėlių eilėmis.

Algimantas Merkevičius

STANAIČIŲ PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Stanaičių kapinynas (Vilkaviškio raj., Kybartų apyl.) yra apie 0,6 km į V nuo kelio Kybartai-Stanaičiai, dešiniajame Lieponos (Širvintos intako) krante, kalvoje, kurios ilgis R-V kryptimi 130 m, plotis 65 m, aukštis 3-4 m. Aukštumos R dalyje yra senos Stanaičių kaimo kapinės.

1983 m. MMT žvalgė kapinaičių aplinką ir rado kalvos ŠV dalyje ūkinių darbų apardytą kapinyną. Paviršiuje rasta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi, sudegusių kauliukų, žalvarinis žiedelis.

Po žvalgomosios ekspedicijos 1983 m. toje vietoje ištirtas 20 m^2 plotas. Rasti 4 sudegintų žmonių kapai, iš kurių 3 buvo su urnų liekanomis, vienas - be urnos. Kapai apardyti ūkinių darbų. Kapų duobių kontūrai išryškėjo 0,15-0,4 m gylyje, jų ilgis - 1-1,8 m, plotis - 0,5-0,8 m. Degintiniai kauliukai ir urnų šukės (kapuose Nr. 1, 2) rasti 0,5 m skersmens plotuose Š ir P kapo duobės dalyje. Kapo Nr. 1 ŠR dalyje rastos dvi 0,2 m skersmens ir 0,2 m gylio degėsiais užpildytos duobelės. Kape Nr. 2 aptikti de-